

J. Ramos-Horta

Jak se mě český špion snažil naverbovat za agenta

Politice jsem začal věnovat počátkem 70. let jako sociální demokrat a sociálním demokratem jsem také po celou dobu zůstal, mojí jedinou ideologickou inspirací byl švédský model umírněných sociálních demokratů. Marxismus mě nikdy neokouznil a všichni moji soudruzi v hnutí odporu věděli, jak se mi přičítá marxisticko-leninská doktrína.

Tehdy, zkraje 70. let, jsem byl v našem malém kroužku marxistů a maoistů označován jako "proamerický". Mít označení "proamerický" pro mě znamenalo poctu, protože jsem obdivoval americký politický systém silné kontroly a vyváženosti, silných svobodných médií, vůdčího postavení ve světě vědy atd. Jiní o mně zase tvrdili, že jsem agentem "australského imperialismu", přestože australské tajné služby byly samy zaneprázdněny tím, jak mě špehovaly.

Takže jsem cítil obojí: nedůvěru i jisté pobavení, když se moje jméno objevilo v seznamech zaniklého komunistického Československa coby jméno agenta.

Ten příběh začal někdy koncem 70. let, když jsem potkal českého diplomata při OSN v New Yorku. Myslel jsem, že to bylo náhodné setkání v sále OSN delegátů, kde se diplomaté volně setkávají a baví se, a kde se často konají i vážná vyjednávání a dosahuje se různých dohod. Zpětně by mě zajímalo, jestli naše první setkání bylo vskutku náhodné, nebo jestli mě česká tajná služba vyhodnotila jako potenciálního agenta. Po prvním setkání následovala pozvání na obědy v místní čínské restauraci.

Od roku 1976 jsem žil na Manhattanu, úplně bez peněz. Bydlel jsem ve zchátralém bytě plném švábů a rozhodně jsem neodmítl jídlo zadarmo.

Mým úkolem navíc v každém případě bylo setkávat se s někým, koho zajímal těžký úděl a boj mého lidu, a snažit se získat jeho hlas na každoročním zasedání OSN při hlasování o rezoluci o Východním Timoru.

Po prvních dvou nebo třech setkáních se mne začal ptát na můj názor na USA a jak by měly hlasovat ohledně rezoluce o Východním Timoru. Americké administrativy tehdy od 1975 do 1999 shodně podporovaly Suhartův režim v Indonésii, nejen diplomaticky, zemi dodávaly i zbraně a ekonomickou pomoc. Také se zajímal obecně o americkou politiku a já jsem byl prostě šťastný, že mohu ukázat, co o tom vím. Zdálo se, že ho to zajímá. Popravdě o záležitosti USA jsem se zajímal už od střední školy a celé roky o tom hodně četl.

Tenkrát americká vláda dala svým úředníkům striktní instrukci, že nesmějí být v kontaktu s nikým z timorského hnutí odporu. Takže jsem v tamní správě neměl k nikomu přístup. Jen někteří zaměstnanci amerického Kongresu a kongresmenů mě pozvali do své kanceláře, aby se dozvěděli něco o Východním Timoru - pouze o Východním Timoru.

Občas se mě (český diplomat, pozn. red.) ptával na zdroje, aby si ověřil moje informace a já mu dával seznam zdrojů, což byly lidskoprávní organizace nebo liberální levicové think-thanky, ty jediné, které se tehdy zajímaly o dění ve Východním Timoru.

Řekl jsem panu Filovi, že by mohl takové zprávy a hluboké analýzy o USA získat z řady o volně dostupných zdrojů, think-thanků, akademií a neziskových organizací. Sám jsem si bral některé tyto studie na akademických seminářích, které jsem navštěvoval a kde byly prezentovány naprosto vynikající studie o amerických nebo americko-sovětských vztazích. Těžkostí bylo, že tyto podhledy a analýzy byly často rozmanité, s řadou konfliktních úhlů pohledu, což pochopitelně pro komunistického agenta mohlo být těžko pochopitelné.

Ztratil jsem zájem, když jsem zjistil, že se mě skutečně snaží využít, že mě chce naverbovat jako informátora

nebo analytika pro svou vládu. Celý svůj život jsem zavětil záchraně svého lidu. Proč bych jim pomáhal, když jeho vláda nedala najevo sebemenší zájem o Východní Timor?

Nikdy jsem ani nevzkročil do tehdejšího Sovětského svazu, ani do žádné ze zemí sovětského bloku. Moji timorští kolegové a já jsme se opravdu hodně snažili navštívit hlavní města komunistických zemí, Moskvu a země Východního bloku, abychom lobbovali o podporu. Nikdy nám ale nevyhověli, nepřijali nás, ani si jen nevyslechli naší verzi toho, co se děje.

Jednoho dne mě pan Fila pozval na víkend do nějakého areálu kdesi u Long Islandu, který podle mě patřil Sovětům. Odmítl jsem. Později mne pan Fila pozval, abychom se setkali ve Vídni. Opět jsem to odmítl, protože jsem věděl, že bych tím vstoupil na nebezpečnou půdu. A už mě to rozčilovalo! Následovníkovi pana Fily jsem řekl, že nejsem připravený s nimi spolupracovat v žádném případě, pokud to nebude v zájmu naší země nebo pokud to bude proti nějaké jiné zemi. Nikdy už jsem o p. Filovi neslyšel, ale během let jsem někdy přemýšlel, co se s ním asi stalo. Doufám, že se mu daří dobře, ať už je kdekoli.

To je celý příběh. Nikdy by mne nenapadlo, že by si p. Fila a jeho pobočníci v Praze mohli myslet, že bych pro ně pracoval. Nechápu, jak mohli věřit, že mám přístup k tajným materiálům amerických tajných služeb, když jsem nemohl ani promluvit s žádným juniorním americkým diplomatem.

Nikdy jsem před p. Filou netajil, ke komu chovám loajalitu, a to ke své zemi. Kdyby nás na naší cestě podporovali, potom ano, mohl bych se, přestože jsem nikdy nebyl komunistou, stát spojencem stejně jako tomu bylo u mnoha národních osvobozeneckých hnutí v Asii, Africe a Latinské Americe, kterým se dostávala široká podpora ze zemí sovětského bloku.

My jsme byly nejchudší a nejizolovanější Národní osvobozené hnutí na světě, přehlíženi sovětským blokem a potlačováni americkými bombami, jedno z několika zapomenutých hnutí, které ze zemí sovětského bloku nedostalo ani nábojnici, ani diplomatické potřesení rukou. Nebyli to naši přátelé. Já jsem nebyl jejich přítel. Východní Timor byl malý, postradatelný pěšák pro všechny větší mocnosti, komunistické i nekomunistické. Nakonec ale spravedlnost zvítězila nad zlem.

--

How a Czech spy tried to recruit me as an agent

by

J. Ramos-Horta

I began my political life in the early 1970's as a social-democrat and stayed social-democrat throughout; my only ideological inspiration was the Swedish moderate Social Democracy model. I was never enamored with Marxism; and all my comrades in our resistance movement were aware how strongly opposed I was to the Marxist-Leninist doctrine.

Back in the early 70's among our small circle of Marxists and Maoists I was labelled "pro-US". Being labelled pro-US was in fact a badge of honor as I admired the American political system of strong checks and balance, a powerful free Media, its world leadership in sciences, etc. Others said I was an agent for "Australian imperialism" while Australian intelligence was busy spying on me.

So I was both incredulous and amused how my name appeared in the files of the defunct communist Czechoslovakia as an "agent".

The story began sometime in the late 70's when I met a Czech diplomat at the UN in New York. I thought it was a chance encounter in the UN Delegates Lounge where diplomats freely mingled and chatted and where often serious negotiations and agreements were reached.

In retrospect I wonder whether our first meeting was indeed a chance encounter or the Czech spy agency had identified me as a potential agent. The first meeting was followed by invitations for lunches in local Chinese restaurants.

From 1976 on, living in Manhattan with very little money, I stayed in rundown, cockroach infested apartments; and would not refuse a free meal. And in any case my task was to meet anyone who showed interest in my people's struggle and plight - and try to win over their vote in the annual UN General Assembly resolutions on East Timor.

After the first two or three meetings, he started asking my views on the US and how they would vote on the East Timor resolution. Successive US Administrations from 1975 till 1999 sided with the Suharto regime of Indonesia, not only diplomatically but also providing weapons and economic aid; he was also very interested in general US politics and I was just too happy to show off my knowledge on the subject. He seemed impressed. I was in fact deeply interested in US affairs since my high school days and read profusely over the years.

Back then the US Govt's strict instructions to its officials were that there would be no contact with anyone from the Timorese resistance movement. So I had no access to anyone at all in the Administration. Only some staff at the US Congress and Congressmen would welcome me into their offices to hear about East Timor and only on East Timor.

On occasion he would ask me about my sources to justify my information; and I would give him a list of sources, which were human rights organizations or liberal or left-wing think tanks, the only ones interested about Timor-Leste at that time.

I told Mr. Fila he could get such reports and in-depth analysis about the US from many open sources, media, think-tanks, academia, NGOs. I picked up some of these papers at the many academic seminars I attended where endless excellent papers on US or US-Soviet relations were presented. The difficulty was that the views and analysis were diverse, with so many conflicting view points, that understandably a communist agent would find it all puzzling.

I lost interest when I realize he was really trying to use me, recruit me as an informant or analyst for his government. My entire life was devoted to the cause of saving my people. Why would I help them when his government did not show the slightest interest on East Timor?

I never ever set foot in the then Soviet Union or in any of the Soviet bloc country. My Timorese colleagues and I tried hard over the years to visit the communist capitals, Moscow and the Eastern bloc countries, to lobby for support. They never acceded to receive us even just to listen to our side of the story.

One day Mr. Fila invited me to spend a week-end in a compound somewhere in Long Island that I believe was owned by the Soviets. I declined. Later Mr. Fila invited me to meet him in Vienna. Again I declined as I knew by then I would be entering dangerous terrain. And I was getting annoyed! I did tell Mr. Fila's successor that I was not prepared to cooperate with them in any manner that was not in my country's interests or against any other country. I never heard again from Mr. Fila but over the years I wondered sometimes what happened to him. I hope he is well wherever he may be.

That's the story. Never would I imagine that Mr. Fila or his handlers back in Prague would think I could ever work for them. How they believed that I would have access to classified US intelligence material when I could not even talk to a junior US diplomat is beyond me.

I never hid from Mr. Fila where my loyalties were - with my country. Had they supported us all the way

through, then yes, even though I was never a communist I would be an ally like so many National Liberation Movements were, in Asia, Africa and Latin America, that had generous support from the Soviet bloc country.

We were the poorest and most isolated National Liberation in the world, ignored by the communist bloc and suppressed with US bombs, one of the few forgotten movements that did not get a bullet or even a diplomatic hand-shake from the Soviet bloc countries. They were not our friends. I was not their friend. East Timor was a small, dispensable pawn for all the major powers, communist and non-communists. But in the end Justice triumphed over evil.

J. Ramos-Horta